

บทที่ 5

วิเคราะห์ยุทธวิธีในการต่อสู้ของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

ในบทนี้จะนำ “กลุ่มรักษ์รักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก” มาวิเคราะห์ว่าใช้ยุทธวิธีในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกอย่างไร โดยจะกล่าวตั้งแต่มีการรวมกลุ่มกันหลัง 25 กรกฎาคม 2540 – 10 พฤษภาคม 2545 เนื่องจากตั้งแต่หลัง 25 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา เป็นการจัดองค์กรขึ้นเป็น กลุ่มรักษ์ฯ ดังจะมีการวิเคราะห์ต่อไป

5.1 การจัดองค์กรของกลุ่มชาวบ้าน “กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก”

เมื่อแกนนำกลุ่มชาวบ้าน “ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงไฟฟ้ามากขึ้น จึงแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น ทำแผ่นพับแจก และจัดเวทีสาธารณะในพื้นที่เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้ชาวบ้านร่วมมาคัดค้าน”¹ กลุ่มแกนนำได้นำเสนอผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม คือ หากชาวบ้านให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก จะต้องสูญเสียวิถีชีวิตและสูญเสียสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังจากนั้นชาวบ้านที่เห็นด้วยกับการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกจำนวน 48 คน ได้เข้าร่วมองค์กรและได้ร่วมเดินทางไปยื่นหนังสือต่อรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ฯ พ.ศ.2540 ตามคำกล่าวของนายฉอยว่า “ในเดือนสิงหาคม 2540 โดยยื่นหนังสือร้องเรียนต่อที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ในวันที่ 26 สิงหาคม 2540 ซึ่งมีชาวบ้านเดินทางไปทั้งหมด 48 คน ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของกลุ่มรักษ์ฯบ่อนอกจริง ๆ เพราะเป็นแกนนำที่เกิดขึ้นดำเนินต่อจากที่นายเจือ หินแก้ว...”² ต่อมาทั้งกลุ่มรักษ์กฤษบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบมาร่วมด้วย “กลุ่มรักษ์กฤษบุรีได้มาร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯเรื่อยมาแต่กลุ่มรักษ์ฯ จะดำเนินการหาตนเอง”³

สำหรับการทำงานของกลุ่มรักษ์ฯ ได้ร่วมกับ อ.บ.ต. บ่อนอก ตั้งแต่ 18 กรกฎาคม 2542 เป็นต้นมา โดยนำประเด็นผลกระทบจากโรงไฟฟ้าต่อสิ่งแวดล้อมหลัก ตามที่นายฉอย ตันติวรธรรม ที่ปรึกษากลุ่มรักษ์ฯ ได้กล่าวว่า “ได้กำหนดตัวบุคคลของกลุ่มเป็นฝ่าย ๆ หลังจากนั้นจึงจัดหากองทุนเพื่อทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลและการเคลื่อนไหว”⁴ได้แบ่งฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

¹ สัมภาษณ์, เจริญ วัตอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, วันที่ 4 กันยายน 2546.

² สัมภาษณ์, ฉอย ตันติวรธรรม, วันที่ 20 ตุลาคม 2546.

³ สัมภาษณ์, บุญส่ง กลิ่นหอม, แกนนำกลุ่มรักษ์กฤษบุรี, 9 ธันวาคม 2546.

⁴ สัมภาษณ์ ฉอย ตันติวรธรรม, 20 ตุลาคม 2546.

1. นายแพทย์ ราษฎร์ ประดิษฐานวรงค์ เป็นอดีตรองผู้อำนวยการโรงพยาบาล ประจวบคีรีขันธ์รับผิดชอบข้อมูลด้านสภาพอากาศ

2. นายสุชิน ช่อระหงษ์ เป็นแกนนำกลุ่มรักษ์ฯ ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันเข้ามาเป็น ประธานกลุ่มรักษ์ฯ และประธาน อ.บ.ต. บ่อนอก รับผิดชอบข้อมูลด้านแหล่งน้ำ

3. นายอานันต์ พงษ์พัฒนสกุล เป็นครูแกนนำกลุ่มรักษ์ฯ คนเดียวที่เหลืออยู่ ซึ่งเริ่มคัดค้าน ตั้งแต่ 20 กุมภาพันธ์ 2538 จนถึงปัจจุบัน และมีฐานะเป็นที่ปรึกษากลุ่มรักษ์ฯ ด้วย รับผิดชอบข้อมูลด้านวิถีชีวิตชุมชน

4. นายเจริญ วัดอักษร เป็นประธานกลุ่มรักษ์ฯ รับผิดชอบด้านการเผยแพร่ข้อมูลให้เป็นที่ รับรู้แก่ชาวบ้าน เพื่อให้มาร่วมประชุมกัน

สำหรับการประชุมกันทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือนที่วัดสี่แยกบ่อนอก เป็นสถานที่ ประจำแต่เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินที่ต้องประชุมเร่งด่วน นายเจริญ จะทำหน้าที่หลักในการกระจาย ข่าวในพื้นที่ตำบลบ่อนอก และพื้นที่ใกล้เคียงได้แก่ อ.กุยบุรี อ.เมือง อ.ปราณบุรี กิ่ง อ.สามร้อยยอด โดยอาศัยรถบรรทุกพร้อมติดเครื่องกระจายเสียงประกาศไปตามถนน หรืออาจมีเอกสาร แผนพับ ประกอบตามความเหมาะสมด้วย ทำให้เกิดการมาร่วมชุมนุมกันซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่ ระดับใหญ่ หรือการจัดเวทีสาธารณะซึ่งมีผู้คนจากที่ต่าง ๆ ระดับกลางซึ่งลดหลั่นลงมา และระดับเล็กซึ่งเป็นการรวมตัวของแกนนำสำคัญ ๆ ของกลุ่มรักษ์ฯ และเครือข่ายใกล้เคียงเพื่อวางแผนการเคลื่อนไหว โดยนำประเด็นข่าวความเคลื่อนไหวทางหนังสือพิมพ์ และช่องทางต่าง ๆ มาเป็นสิ่งสำคัญในการ เรียกประชุมแต่ละครั้ง ในการประชุมนั้นจะถกเถียงกัน⁵

การทำหน้าที่ ด้านการณรงค์ เผยแพร่ข้อมูล กลุ่มรักษ์ฯ เรียกว่า “งานมวลชน” ตามคำ กล่าวของเจริญ ที่ว่า “ตอนแรกกลุ่มศึกษาพลังงานฯ เอาประเด็นด้านพลังงาน โดยเขาสรุปประเด็น พลังงานมาให้ฟัง ส่วนงานมวลชน เราจะจัดการเอง โดยให้คนในกลุ่มขึ้นเวที”⁶ นอกจากเจริญแล้ว กลุ่มรักษ์ฯ ยังสร้างตัวแทนในการทำงาน เช่น จารึก หอมจันทร์ (กบ) และโจ หากแกนนำคนอื่น ๆ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้

5. ที่ปรึกษากลุ่ม ได้แก่ นายฉอย ดันติวรธรรม กำนันตำบลบ่อนอก นายอานันต์ พงษ์พัฒน สกุล ครูใหญ่โรงเรียนหนองปุลก และนางสาววัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง เจ้าหน้าที่จากกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต

เมื่อจำเป็นต้องออกนอกพื้นที่เช่น ยื่นหนังสือด้วยจำนวนคนไม่กี่คน จะเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางกรุงเทพฯ – ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแต่ละคนจ่ายค่าเดินทางคนละ 120 – 140 บาท หากต้อง

⁵ สันติ โขกชัยชำนาญกิจและไอลดา อรุณวงศ์, “เจริญ วัดอักษร วิญญูณที่อิสระจากรัฐและทุน,” วารสารฟ้าเดียวกัน 2 (3 กรกฎาคม – กันยายน 2547): 204-214.

⁶ สัมภาษณ์, เจริญ วัดอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ฯ ที่ถ้ำบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

เดินทางประท้วงเป็นหมู่คณะ กลุ่มรักษ์ฯ จะการจ้างเหมารถโดยสารประจำทางครั้งละหลายคัน โดยนำเงินทั้งจากวิธีการรับบริจาคของชาวบ้านในตลาดเช่น ตลาดกฤษบุรี ตลาดประจวบคีรีขันธ์ที่ไม่ได้เข้าร่วม และการเสียค่าใช้จ่ายของคนเดินทางไปเอง นอกจากนี้ยังระดมทั้งอาหารแห้ง ผลไม้ ส่วนเงินที่เหลือจะนำมาเป็นกองทุนในการเคลื่อนไหวดต่อไป

กลุ่มรักษ์ฯ ๑ รมรงค์เกี่ยวกับผลกระทบของโรงไฟฟ้าและเตรียมการคัดค้านอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ตั้งแต่หลัง 25 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา เช่น การแจกใบปลิวซึ่งส่วนใหญ่จะแจกที่ที่มีชุมชน เช่น ตลาดกฤษบุรี ตลาดจังหวัดประจวบ สี่แยกบ่อนอก สี่แยกประจวบ สี่แยกปราณบุรี เป็นต้น การทำสื่อเขียวและธงเขียวเป็นสัญลักษณ์ในการคัดค้าน สำหรับการติดธงเขียวนั้นเจริญกล่าวไว้ที่น่าฟังว่า “ ตอนที่ยังไม่มี อ.บ.ต. เป็นฝ่ายเรา ประชาชนเกิดความสับสนมาก เพราะเกิดความแตกแยกในชุมชน กลุ่มจึงคิดกันมาว่าให้ติดธงเขียว เพื่อแสดงว่าชาวบ้านที่บ้านไหนที่ไม่เอาโรงไฟฟ้าก็จะติดธงเขียว เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ซึ่งตอนแรกบ้านกรูดไม่เห็นด้วย”⁷ ส่วนการทำป้ายประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ติดในจุดสำคัญของอำเภอต่าง ๆ สำหรับในพื้นที่บ่อนอกจะติดบริเวณวัดสี่แยกบ่อนอก หมู่ที่ 6 ชายทะเลและหมู่ที่ 7 ใกล้สถานที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้า ตลอดจนตามถนนเส้นทางหลวง

ทางด้านข้อมูลที่กลุ่มนำมาสนับสนุนส่วนใหญ่อยู่ในการตัดสินใจของกลุ่มเอง แต่ขอความช่วยเหลือกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่อนาคตในสิ่งที่จำเป็น และการแนะนำช่องทางการยื่นหนังสือและการติดต่อเครือข่ายต่าง ๆ ตามที่เจริญ ได้กล่าวไว้ว่า “ ตอนเปิดเวทีแรก ๆ ติดต่อประสานงานกับ NGO ต้องทำหนังสือกันเอง ส่วนเรื่องข้อมูลกลุ่มจะทำเองเป็นหลัก แต่ตอนหลังกลุ่มนี้จะให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลจากต่างประเทศ ” หมายถึงการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ในช่วงแรก มีกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่อนาคตเข้ามาเกี่ยวข้องไม่มากนัก กลุ่มรักษ์ฯ ๑ ดำเนินการด้านข้อมูลด้วยกลุ่มเองเป็นหลัก ตอนหลังกลุ่มนี้เป็นที่ปรึกษาด้านข้อมูลต่างประเทศ นอกจากนี้กลุ่มรักษ์ฯ ๑ ยังติดต่อกับกลุ่มชาวบ้านจะนะ สมัชชาคนจน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันมาปรับเปลี่ยนวิธีการต่อสู้ของกลุ่ม

ดังนั้นวิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มรักษ์ฯ ๑ ใช้ทรัพยากรบุคคลของกลุ่มและข้อมูลในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ติดต่อกับเครือข่ายเพื่อระดมจำนวนคนให้ได้มากที่สุด และมีความเป็นระบบของแต่ละฝ่ายที่ได้ถูกจัดแบ่งหน้าที่กันไว้และเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพลังในการคัดค้านนั่นเอง

นอกจากนี้การรวมกลุ่มของชาวบ้านด้วยการนำผลประโยชน์ของการเป็นสมาชิกกลุ่มที่จะสูญเสียแหล่งทำกินและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและบทเรียนที่ชาวบ้านได้จากนายเจือ ทำให้กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวมารวมทั้งกลุ่มรักษ์กฤษ

⁷ สัมภาษณ์เจริญ วัตอักษร ,ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

บุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบด้วย ดังนั้นจะเห็นว่ากลุ่มหรือองค์กรมีความสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จของการคัดค้านโรงไฟฟ้าจึงทำให้ชาวบ้านได้มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มรักษ์ฯ ที่มีการจัดการภายในกลุ่มที่มีระบบ พร้อมกันนั้นได้อาศัยองค์กรพัฒนาเอกชนสร้างเครือข่ายภายนอก เพื่อที่จะให้เข้าถึงและมีอิทธิพลในการตัดสินใจยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกของรัฐบาล

5.2 เครือข่ายต่างๆ

5.2.1 เครือข่ายในพื้นที่

กลุ่มรักษ์กุยบุรี กลุ่มรักษ์ประจวบและอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด เป็นกลุ่มที่ร่วมคัดค้านร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ อย่างใกล้ชิดตั้งแต่ หลัง 25 กรกฎาคม 2540 ดังต่อไปนี้

1)กลุ่มรักษ์กุยบุรี

กลุ่มรักษ์กุยบุรีเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในอำเภอกุยบุรีซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือตำบลบ่อนอกและมีระยะทางห่างกันประมาณ 10 กิโลเมตร “อำเภอกุยบุรีเป็นอำเภอที่อยู่ติดบ่อนอกประมาณ 9 – 10 กิโลเมตร และยังชาวบ้านที่อยู่ตำบลกุยเหนือเป็นชาวบ้านที่อยู่ไม่ไกลจากบ่อนอก กลุ่มชาวบ้านที่ร่วมเคลื่อนไหวโรงไฟฟ้าบ่อนอก มาจากหลายที่ไม่ถือว่าเป็นกลุ่มในตอนนั้นมารวมครั้งแรกที่ อ.บ.ต. ตั้งแต่การชุมนุมสี่แยกบ่อนอกในวันที่ 15 มิถุนายน 2540 และเคลื่อนไหวเรื่อยมา กลุ่มรักษ์กุยบุรีเปรียบเสมือนกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มรักษ์ฯ”⁸ มีเป้าหมายยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอก และกลุ่มนี้จะเข้ามาร่วมเคลื่อนไหวด้วยตนเอง เพราะได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวครั้งเมื่อ 15 มิถุนายน – 25 กรกฎาคม 2540 ได้ยุติการเคลื่อนไหวลงหลังเหตุการณ์นี้ แต่ได้ร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ อีกครั้งจนถึงปัจจุบัน โดยการร่วมกันออกแถลงการณ์ชุมนุมในพื้นที่ ร่วมทุนคัดค้าน ฯลฯ เช่น การออกแถลงการณ์คัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก

เห็นได้ว่าพื้นที่ของอำเภอกุยบุรีไม่ได้ห่างไกลจากตำบลบ่อนอกมากนัก ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่เดียวกัน เมื่อกลุ่มรักษ์ฯ คัดค้านทุกครั้งจะร่วมคัดค้านทุกครั้ง โดยกลุ่มจะช่วยเหลือกลุ่มรักษ์ฯ เรื่องกำลังคนในการชุมนุมประท้วง ดังคำกล่าวของแกนนำที่ว่า “เราไปหมดทุกที่ เพื่อเป็นพลังร่วมกันคัดค้าน”⁹ ทั้งยื่นหนังสือในจังหวัดและกรุงเทพฯ เงินทุน อาหาร สำหรับเงินทุนและอาหารส่วนใหญ่จะมาจากคนที่ไม่ได้เข้าร่วมในการชุมนุมหรือเดินทางไปร้องเรียนที่จังหวัดและกรุงเทพฯ ด้วย

⁸ สัมภาษณ์, บุญส่ง กลิ่นหอม, แกนนำกลุ่มรักษ์กุยบุรี, 9 ธันวาคม 2546.

⁹ แหล่งเดียวกัน.

2)กลุ่มรักษ์ประจวบ

กลุ่มรักษ์ประจวบเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มาจากเกือบทุกอำเภอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ อ. ปราณบุรี อ.กุยบุรี อ.หัวหิน อ.ทับสะแก อ.บางสะพาน และกิ่ง อ. สามร้อยยอด มีแกนนำคือ วรรณอุมา พงษ์น้อย มีเป้าหมายเพื่อเพื่อคัดค้านทั้งโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโรงไฟฟ้าถ่านหินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มนี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก ดังคำกล่าวของแกนนำกลุ่มรักษ์ฯที่ว่า “กลุ่มรักประจวบกับกลุ่มรักษ์ฯ เหมือนกลุ่มเดียวกัน โดยเห็นจากที่ คุณวรรณอุมา หรือ กระรอก ภรรยาของ เจริญ คัดค้าน โรงไฟฟ้าเหมือนกัน เป็นคนในเมืองประจวบส่วนใหญ่”¹⁰

คำกล่าวที่กลุ่มรักประจวบเปรียบเสมือนกลุ่มเดียวกับกลุ่มรักษ์ฯ นั้นได้รับการยืนยันจากฝ่ายเอกสารของกลุ่มรักษ์ฯ และสมาชิกกลุ่มรักษ์ประจวบท่านหนึ่งกล่าวว่า “ฉันมีบ้านในตัวเมืองประจวบ และเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกมาพร้อมกับกลุ่มรักษ์ฯ มีหน้าที่ในการจัดทำเอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว ป้าย ที่ทางกลุ่มมอบหมายให้ทำ สำหรับฉันเองก็ถือว่าเป็นสมาชิกรักประจวบด้วย แต่ทำงานกับกลุ่มรักษ์ฯ มากกว่า”¹¹ จะเห็นว่าชาวบ้านที่เป็นสมาชิกรักประจวบจะมาจากอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชัดเจนแล้วว่าสมาชิกรักประจวบเปรียบเสมือนกลุ่มเดียวกับกลุ่มรักษ์ฯ และเป็นกลุ่มนำในการเคลื่อนไหวคัดค้าน ดังนั้นกลุ่มรักษ์ประจวบเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด กลุ่มนี้ให้ความช่วยเหลือเกือบทุกด้านทั้งกำลังคน ข้อมูล เงินทุน เอกสาร ซึ่งทำให้ที่หลักในการระดมคนเกือบทั้งจังหวัดมาช่วยกลุ่มรักษ์ฯ

เครือข่ายเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการเคลื่อนไหวทั้งการยื่นหนังสือและการประท้วงทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง ดังคำกล่าวของเจริญ วัคคัษรว่า “เมื่อมีการประท้วงและการยื่นหนังสือทั้งในพื้นที่และกรุงเทพ กลุ่มชาวบ้านจะมาจากทั้งกลุ่มรักษ์กุยบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบ สำหรับคนที่มาประท้วงไม่ได้ก็จะให้อาหารมาช่วยเหลือ เช่น อาหารทะเลจากแม่ค้าในตลาดสดกุยบุรี และชาวตลาดในเมืองประจวบ บางคนก็ช่วยในการออกเงิน บางคนมาได้ก็มาแต่ก็นำข้าวปลาอาหารมาเอง”¹²

กลุ่มรักษ์กุยบุรีและกลุ่มรักษ์เมืองประจวบ เป็นกลุ่มได้เข้าร่วมคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกตั้งแต่มีการปราศรัยนัดชุมนุมประท้วงของนายเจือ หินแก้ว กลุ่มเหล่านี้ก็ได้ร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ อย่างต่อเนื่อง เช่น ร่วมออกแถลงการณ์คัดค้านร่วมกันเช่น ออกแถลงการณ์ฉบับที่ 22 วันที่ 24 กันยายน 2542 ฉบับที่ 26 วันที่ 12 ตุลาคม 2542 การประชาสัมพันธ์ร่วมกัน เช่น ทำแผ่นพับ ใบ

¹⁰ สัมภาษณ์ , จารึก หอมจันทร์ , 23 กุมภาพันธ์ 2548.

¹¹ สัมภาษณ์ , พงษ์ศรี เทียนแท้ , แกนนำกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกและสมาชิกกลุ่มรักษ์ประจวบ, 9 ธันวาคม 2546.

¹² สัมภาษณ์ , เจริญ วัคคัษร , ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

ปลิว การทำแผ่นโพสเตอร์ เพื่อเชิญชาวบ้านมาประชุม ร่วมชุมนุมทั้งสี่แยกบ่อนอก ศาลากลาง จังหวัดและที่กรุงเทพในแต่ละช่วง ส่วนคนที่ไม่ได้ร่วมชุมนุมด้วยจะช่วยเหลือเรื่อง อาหาร และให้เงินแทนการเดินทางไปร่วมคัดค้าน ดังนั้นกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการคัดค้าน โรงไฟฟ้าของกลุ่มรักษ์ ๔ อย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ตั้งแต่หลัง 25 กรกฎาคม 2540 ตลอดมา

3) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด

กลุ่มอนุรักษ์ ๔ บ้านกรูด เป็นกลุ่มชาวบ้านที่เคลื่อนไหวเพื่อให้ยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้า หินกรูดที่จะก่อสร้างขึ้นในตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดิมมีนายจิรวุฒิ แจงสกุลเป็นแกนนำแต่ภายหลังได้ยุติบทบาทลงเมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลธงชัย ทำให้ในปัจจุบันนางจินตนา แก้วขาวเป็นประธานแทน กลุ่มอนุรักษ์ ๔ บ้านกรูดคัดค้านหลังจากกลุ่มรักษ์ ๔

กลุ่มอนุรักษ์ ๔ บ้านกรูดเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มรักษ์ ๔ ในวันที่ 20 ตุลาคม 2540 โดยในวันที่ 20 ตุลาคม 2540 กลุ่มรักษ์ ๔ ได้เริ่มเคลื่อนไหวคัดค้านร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ ๔ บ้านกรูดเป็นครั้งแรก¹³ จะเห็นว่าการร่วมเคลื่อนไหวกันครั้งแรกนี้เป็นการเริ่มต้นของกลุ่มรักษ์ ๔ เองโดยเข้าไปติดต่อกับกลุ่มอนุรักษ์ ๔ บ้านกรูดก่อน

กลุ่มนี้จะช่วยเหลือกลุ่มรักษ์ ๔ ในเรื่องกำลังคนเป็นหลักในการระดมคนของกลุ่มมาร่วมกันทำกิจกรรม ได้แก่ ประชาสัมพันธ์กระจายเสียงในพื้นที่ต่าง ๆ การออกจดหมายเปิดผนึก การแจกใบปลิว การออกแถลงการณ์คัดค้านโรงไฟฟ้าร่วมกันทั้งกลุ่มรักษ์ ๔ กลุ่มรักษ์ภูษบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบ เพื่อระดมกำลังคนที่เห็นด้วยกับการคัดค้านให้มากที่สุด หลังจากนั้นได้เคลื่อนไหวร่วมกันเรื่อย ๆ เช่น การออกแถลงการณ์ การออกจดหมายเปิดผนึก แจกใบปลิว ยื่นหนังสือต่อทั้งหน่วยงานในจังหวัด ต่อนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สผ. กฟผ. สพข. ตลอดจนหน่วยงานที่จะออกใบอนุญาต ยื่นหนังสือขอความช่วยเหลือองค์พัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้มาร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังชุมนุมร่วมกัน เช่น การชุมนุมประท้วงทั้งที่ศาลากลาง และส่วนกลาง ได้แก่ ทำเนียบรัฐบาล ส่วนกิจกรรมในพื้นที่ของแต่ละกลุ่มจะดำเนินการเอง หากจำเป็นต้องมีกิจกรรมในพื้นที่ต้องร่วมกัน ก็จะมาร่วมกัน ส่วนในจังหวัดและส่วนกลางจะร่วมกันตลอด ดังคำกล่าวของแกนนำที่ว่า “กิจกรรมในพื้นที่ของตนต่างคนต่างทำ แต่ถ้ามีกิจกรรมการเคลื่อนไหวนอกพื้นที่ เช่น ไปศาลากลาง หรือกรุงเทพ จะเคลื่อนไหวร่วมกัน”¹⁴ นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือ

¹³ สัมภาษณ์ ,จินตนา แก้วขาว,ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด, 18 สิงหาคม 2546.

¹⁴ สัมภาษณ์ , จินตนา แก้วขาว , ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด, 18 สิงหาคม 2546.

ด้านข้อมูล อาหาร และประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการวางแผนการเคลื่อนไหวร่วมกัน ตามคำกล่าวของจินตนาว่า “...มาถึงบ่อนอก คือมันใกล้ตัวเข้ามาทุกที จนปี 40 เราเจอแล้ว เขาจะสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด ก็ร่วมคัดค้านตั้งแต่ยังเป็นแนวร่วมชั้นหลัง ช่วยตัดข่าวส่งให้แกนนำชุดแรกเอาไปจัดนิทรรศการ สนับสนุนอาหาร สนับสนุนน้ำดื่มจากทางร้าน จากการซื้อข้างเท่าที่ทำได้ เพื่อให้รู้สึกที่เรามีส่วน และได้รู้สึกภาคภูมิใจที่มีสิทธิในการป้องกันดูแลพื้นที่ที่นี่”

ดังนั้น กลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดถือเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ใกล้ชิดกับกลุ่มรักษ์ฯ เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าหินกรูดขณะที่กลุ่มรักษ์ฯ ต้องการให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยสรุป การหาเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งกลุ่มรักษ์กัญบุรี กลุ่มรักษ์ประจวบ และกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดของกลุ่มรักษ์ฯ เพื่อต้องการให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกง่ายขึ้นเนื่องจากเห็นว่าการอาศัยเครือข่ายซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการเคลื่อนไหวจะนำไปสู่ความสำเร็จได้มากกว่าการเคลื่อนไหวเพียงกลุ่มรักษ์ฯ เพียงกลุ่มเดียว

5.2.2 เครือข่ายในระดับชาติ

ภายหลังการคัดค้านในวันที่ 25 กรกฎาคม 2540 กลุ่มรักษ์ฯ เริ่มหาเครือข่าย เนื่องจากกลุ่มไม่มีความรู้ทางด้านวิชาการเพียงพอโดยเฉพาะทางด้านพลังงานจึงติดต่อกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ปลายปี 2540 และเป็นผลให้กลุ่มรักษ์ฯ มีเครือข่ายภายในประเทศและต่างประเทศมากมาย

1) องค์การพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม

1.1) กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต

กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2541 เพื่อติดตามผลกระทบจากโครงการพลังงานจากฟอสซิลและนิวเคลียร์และรณรงค์เชิงนโยบายในประเด็นพลังงานยั่งยืน มีนางสาววัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง หรือ คุณป๋มเป็นผู้ประสานงานของกลุ่ม¹⁵

กลุ่มนี้ได้เข้าร่วมคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกเมื่อปลายปี 2540 โดยการติดต่อขอความช่วยเหลือของเจริญ วัคค์อักษรสมาชิกกลุ่มรักษ์ฯ ในขณะนั้น โดยกล่าวว่า “เราไปหาพวก NGO ที่กรุงเทพฯ ที่คิดว่าช่วยได้ ต่อมาจึงได้ติดต่อกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตเอง และเข้ามาในพื้นที่ตอนปี 2540 ผ่านทางพี่สาวของผมซึ่งรู้จักอย่างดีกับกลุ่มเครือข่ายคนเดือนตุลา กลุ่มนี้จึง

¹⁵ คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนาทำเนียบขององค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัท แซทโพร พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

แนะนำให้กลุ่มรักษ์ฯ รู้จักกับพี่ป๋ม”¹⁶ เมื่อได้รับการติดต่อมากลุ่มนี้จึงเข้ามาช่วยเหลือ เช่นเดียวกับ คำกล่าวของวัชรีย์ ที่ว่า “กลุ่มเราเข้ามาศึกษาปัญหาโรงไฟฟ้าบ่อนอกในพื้นที่เมื่อ ปลายปี 2540 โดยเข้ามาร่วมประชุมและวิเคราะห์สถานการณ์การเคลื่อนไหวในโครงการของหน่วยงานของรัฐและบริษัท”¹⁷ ได้แนะนำช่องทางในการคัดค้านและให้คำปรึกษาข้อมูลด้านพลังงานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ดังคำกล่าวเพิ่มเติมที่ว่า “สิ่งสำคัญเราต้องตั้งคำถามว่าชาวบ้านต้องการอะไรก่อน ต้องเริ่มจากชาวบ้านก่อน เราเป็นเพียงตัวช่วยตัวหนึ่งเท่านั้น หลังจากนั้นเราจะเป็นฝ่ายชี้แนะช่องทางให้ เอาข้อมูลมาจากต่างประเทศ เช่น กรีนพีซ เพื่อนโลก มาประกอบ”¹⁸

นอกจากการเข้ามาศึกษาปัญหาในพื้นที่และแนะนำช่องทางในการยื่นหนังสือแล้ว กลุ่มนี้ยังเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ ด้วยการออกมาชุมนุมเรียกร้องต่อรัฐบาล “ตอนปิดถนนประท้วงปิดถนนเพชรเกษมในวันที่ 9 – 10 ธันวาคม 2541 พี่ป๋มก็มาร่วมด้วย”¹⁹ ตลอดจนออกมาเรียกร้องร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ออกแถลงการณ์ให้ยกเลิกการทำประชาภิเษกรรมร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ²⁰ ออกแถลงการณ์ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น ออกแถลงการณ์ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ เรียกร้องยกเลิกโรงไฟฟ้า

จะเห็นว่ากลุ่มนี้มีฐานะเป็นที่ปรึกษา กลุ่มรักษ์ฯ และช่วยเหลือในหลายด้าน คือ ด้านข้อมูล การร่วมชุมนุมกับกลุ่มรักษ์ฯ การแนะนำช่องทางในการเรียกร้องต่อรัฐบาล การประสานงานกับเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งหมดนี้ทำให้สามารถเคลื่อนไหวสะดวกขึ้นเนื่องจากกลุ่มนี้รู้ช่องทางการเมืองมากกว่าโดยอาศัยประสบการณ์การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันทำให้ประเด็นกลุ่มรักษ์ฯ เข้าสู่ช่องทางการเมืองได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเข้ามามีบทบาทในการประสานงานระหว่างกลุ่มรักษ์ฯ กับส่วนต่าง ๆ ของสังคมไม่ได้ทำให้กลุ่มรักษ์ฯ เสียความเป็นตัวของตัวเองไปเพราะในที่สุดการตัดสินใจครั้งสุดท้ายยังอยู่ที่สมาชิกของกลุ่มรักษ์ฯ เอง โดยจากคำกล่าวของประธานกลุ่มรักษ์ฯ ที่ว่า “ในการประชุมของกลุ่มรักษ์ฯ แต่ละครั้งแม้จะมีคนอื่นเข้ามา เช่น NGO ร่วมประชุมกับเราด้วย แต่เราจะตัดสินใจกันเอง และมีที่อยู่อย่างหนึ่งที่ NGO เข้ามาเพราะเขาจะสรุปประเด็นด้านพลังงานให้ หลังจากนั้นเราจะ

¹⁶ สัมภาษณ์ , เจริญ วัดอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ฯท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

¹⁷ สัมภาษณ์ , วัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง, ผู้ประสานงานกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต, วันที่ 10 ตุลาคม 2546.

¹⁸ แหล่งเดียวกัน.

¹⁹ สัมภาษณ์ , จินตนา แก้วขาว, ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด , 18 สิงหาคม 2546.

²⁰ ข่าวสด, 9 เมษายน 2542.

จัดการเอง”²¹ สรุปได้ว่า การที่กลุ่มรักษ์ฯ มีกลุ่มนี้เป็นที่ปรึกษา และประสานงาน สามารถสร้างพลังงานการต่อสู้ด้านข้อมูลและกำลังคน

1.2) มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย

องค์กรนี้จัดตั้งเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์และความสมดุลของระบบธรรมชาติโดยรวม เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาประเทศในระยะยาว มีสุรพล ดวงแข เป็นเลขาธิการ²² กลุ่มนี้ได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ฯ ครั้งแรกหลังจากเหตุการณ์ประท้วง 9-10 ธันวาคม 2541 หลังจากกลุ่มรักษ์ฯ มีหนังสือขอความช่วยเหลือเพราะเห็นว่าเป็นองค์กรที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อม²³ ทำให้กลุ่มนี้ร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกในภายหลังอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการออกมาเรียกร้องให้ยกเลิกการทำประชาพิจารณ์ ด้วยการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ อีก 10 องค์กรในวันที่ 8 เมษายน 2542²⁴ การร่วมรณรงค์คัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกหน้าบรมรูปทรงม้าและร่วมกันจัดหากองทุนให้กลุ่มรักษ์ฯ²⁵ และได้ร่วมติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการโรงไฟฟ้าของรัฐบาลตลอดเวลา

กลุ่มนี้ร่วมคัดค้านกับกลุ่มรักษ์ฯ เนื่องจากมีเป้าหมายขององค์กรเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อเห็นว่ากลุ่มรักษ์ฯ ขอความช่วยเหลือให้มาเคลื่อนไหวช่วงธันวาคม 2541 เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมกลุ่มนี้จึงได้เข้ามาร่วมเรื่อยมา โดยให้ความช่วยเหลือทั้ง กำลังคน ข้อมูล การแนะนำช่องทาง

1.3) โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติดำเนินการติดตามโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนและทรัพยากร²⁶ จากข้อมูลสัมภาษณ์เป็นองค์กรที่ประสานงานกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตอย่างใกล้ชิดเพราะ ช่วยในการจัดหาข้อมูลสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก

²¹ สัมภาษณ์ , เจริญ วัตอักษร ,ประธานกลุ่มรักษ์ฯท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

²² คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัท แซทโพร่ พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

²³ กลุ่มรักษ์ฯท้องถิ่นบ่อนอก กลุ่มอนุรักษ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดและกลุ่มรักษ์เมืองประจวบ, “เรื่อง ขอความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการเรียกร้องของชาวบ้านเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและชุมชน ,” 8 ธันวาคม 2541.

²⁴ ข่าวสด, 9 เมษายน 2542

²⁵ ข่าวสด, 10 พฤษภาคม 2542.

²⁶ คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัทแซทโพร่ พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

แก่กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต เช่น นำข้อมูลความเคลื่อนไหวของราชการให้แก่กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตพิจารณาดำเนินการต่อไป “กลุ่มเราไม่ได้เป็นองค์กรที่ดำเนินการโดยตรง เราจะนำข้อมูลจากการศึกษาของกลุ่มศึกษาพลังงานเพื่ออนาคตอีกที และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต นอกจากนี้แนะนำช่องทางในการเคลื่อนย้ายกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตในบางครั้ง”²⁷ นอกจากนี้ยังร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านร่วมกับกลุ่มรักษ์ทั้งถิ่นบ่อนอกโดยการออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอก เช่น ร่วมในเครือข่ายคณะทำงานติดตามตรวจสอบค่าเอฟทีซึ่งประกอบด้วย องค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหมด 12 องค์กร เนื่องจากเห็นว่าหน่วยงานของรัฐบาล โดยเฉพาะ กฟผ. มีการเพิ่มอัตราค่าไฟฟ้าที่แพงขึ้นอันอาจมีผลสืบเนื่องจากการทำสัญญาที่รับประกันความเสี่ยงแทนบริษัทเจ้าของโครงการ²⁸

ดังนั้น สำหรับการเคลื่อนไหวของโครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ จะดำเนินการใกล้ชิดกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ที่จัดหาข้อมูลให้กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต เช่น ข้อมูลความเคลื่อนไหวของรัฐบาล ตลอดจนคัดค้านร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต และเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานราชการและที่เกี่ยวข้อง

1.4) มุลนิธิโลกสีเขียว

องค์กรนี้ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2534 มีเป้าหมายหลัก เพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจ ความตระหนักและดูแลสิ่งแวดล้อมของสาธารณชน มีกิจกรรมหลักคือการจัดหาข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมนำมาเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หอสมุด เป็นต้น²⁹ กลุ่มนี้ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ หลังการชุมนุมประท้วง 9-10 ธันวาคม 2541 โดยกลุ่มรักษ์ฯ ได้ยื่นหนังสือขอความช่วยเหลือ³⁰ ในฐานะที่เป็นองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมองค์กรหนึ่ง หลังจากนั้นได้เข้าร่วมเรียกร้องให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และองค์กรด้านต่าง ๆ เช่น การออกแถลงการณ์คัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก การยื่นหนังสือต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนมา

²⁷ สัมภาษณ์, สมสิทธิ์ นิธยู, โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, 10 ตุลาคม 2546.

²⁸ เครือข่ายคณะทำงานติดตามตรวจสอบค่าเอฟที, “หนังสือ ที่ พิเศษ 001/2544 เรื่องขอให้ยกเลิกค่าเอฟทีและทบทวนโครงสร้างค่าไฟฟ้าใหม่”, 3 เมษายน 2544 .

²⁹ คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัทเซทโพร พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

³⁰ เอกสารกลุ่มรักษ์ฯ กลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดและกลุ่มรักษ์เมืองประจวบ, เรื่อง ขอความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการเรียกร้องของชาวบ้านเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและชุมชน ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2541.

นอกจากนี้ยังร่วมเคลื่อนไหวด้วยการเผยแพร่ข้อมูลการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโรงไฟฟ้า เช่น การจัดพิมพ์ นิตยสารและวารสาร โลกสีเขียว โดยเผยแพร่ข้อมูลผ่านหลายวิธีซึ่งล่าสุดในงานสัมมนาเรื่อง “คนรักแผ่นดิน คนเมืองต้องร่วมสร้าง”³¹

เมื่อพิจารณาจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้ร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ ตั้งแต่เริ่มต้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเหลือที่เผยแพร่แนวความคิดในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สังคมได้ตระหนักการใช้พลังงานไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม

1.5) มูลนิธิสืบนาเคเสถียร

องค์กรนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2533 เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นภายหลังการเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ชื่อ สืบ นาเคเสถียร ทั้งนี้เพื่อสืบสานเจตนารมณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเขตอนุรักษ์ทั้งของเจ้าหน้าที่ในเขตอนุรักษ์ป่าและประชาชนทั่วไป³² สำหรับการร่วมเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้โดยการได้รับหนังสือขอความช่วยเหลือจากกลุ่มรักษ์ฯ ช่วงการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกวันที่ 8-10 ธันวาคม 2541³³ หลังจากเหตุการณ์นี้ได้ร่วมเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ เรื่อยมา ซึ่งการร่วมเคลื่อนไหวแต่ละครั้งกระทำผ่านการยื่นหนังสือร่วมกับองค์กรอื่น ๆ เช่น การออกมาเรียกร้องให้ยกเลิกการทำประชาพิจารณาร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ เป็นต้น และการออกมาเรียกร้องให้พิจารณาเกี่ยวกับการอนุมัติ EIA ต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่ามูลนิธิสืบนาเคเสถียรจะเคลื่อนไหวให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งที่มาร่วมชุมนุมกับกลุ่มรักษ์ฯ ด้วยและการยื่นหนังสือร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ด้วย เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ในการเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ เห็นว่าจะร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ ตั้งแต่ปลายปี 2541 เป็นต้นมา จึงอาจถือได้ว่ากลุ่มเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับกลุ่มรักษ์ฯ โดยมีกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกฯ เป็นตัวเชื่อม นักพัฒนาเอกชนของมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติได้ให้ข้อสังเกตกับผู้วิจัยไว้ว่า “เราไม่มีข้อมูลด้านโรงไฟฟ้ามากเท่ากับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือก เพราะเขาทำงานในพื้นที่ เราจะเป็นตัวช่วยกลุ่มนี้อีกที โดยมีมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ มาร่วมด้วย ติดต่อกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกฯ ดีกว่าจะได้ข้อมูลกลุ่มรักษ์ฯ ทั้ง

³¹ <http://www.thaingo.org>

³² คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน (กรุงเทพฯ : บริษัทแซทโพร พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

³³ กลุ่มรักษ์ฯ ท้องถิ่นบ่อนอก กลุ่มอนุรักษ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดและกลุ่มรักษ์เมืองประจวบ, “เรื่อง ขอความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการเรียกร้องของชาวบ้านเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและชุมชน ,” 8 ธันวาคม 2541.

หมด”³⁴ จึงสันนิษฐานจากคำกล่าวได้ว่า มี 2 กลุ่มที่ช่วยกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือก ฯ ขณะที่กลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง เช่น มูลนิธิโลกสีเขียว มูลนิธิสืบนาคะเสถียร เป็นกลุ่มวงนอกออกไป

2) องค์กรนักศึกษา

2.1) คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน (คอทส.)

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2522 เป็นองค์กรนักศึกษาที่จัดตั้งเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสานงานและให้ความร่วมมือกับองค์กรนักศึกษา และชมรมอนุรักษ์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม³⁵ กลุ่มนี้เข้าร่วมกับกลุ่มรักษ์ ฯ ช่วงที่มีการประท้วง วันที่ 9 – 10 ธันวาคม 2541 ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาในเหตุการณ์ดังกล่าว³⁶ หลังจากนั้นได้ออกมาเคลื่อนไหวอีกเรื่อย ๆ เช่น การออกมาชุมนุมประท้วงร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเครือข่ายประชาชน อีก 18 องค์กรในการคัดค้านการเข้ามาร่วมลงทุนของต่างชาติในประเทศไทยในการประชุมอสังคต ครั้งที่ 10 และได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านเป็นระยะ ๆ เช่น การเรียกร้องให้มีการยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกร่วมกับคณะทำงานติดตามและตรวจสอบค่าเอฟที³⁷

จะเห็นว่า คอทส. เป็นองค์กรนักศึกษาที่ระดมนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ที่มีแนวคิดทางด้านปกป้องสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือในการระดมคนในการคัดค้านร่วมกับกลุ่มรักษ์ ฯ โดยเริ่มตั้งแต่ปีถดถอนในปี 2541 และยังคงเคลื่อนไหวด้วยการออกมาชุมนุมร่วมกับกลุ่มรักษ์ ฯ และเครือข่ายต่าง ๆ และยื่นหนังสือเรียกร้องให้มีการยกเลิกโรงไฟฟ้าร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ด้วย

2.2) สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2527 เพื่อเป็นองค์กรประสานงานด้านกิจกรรมนักศึกษา และเพื่อให้นักศึกษามีบทบาทในการผลักดันให้เกิด

³⁴ สัมภาษณ์, สมสิทธิ์ นิธิยุ, โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, 10 ตุลาคม 2546.

³⁵ คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัท แซทโพร พรินติ้ง จำกัด), 2546, หน้า 8.

³⁶ ข่าวสด, 14 ธันวาคม 2541.

³⁷ เครือข่ายคณะทำงานติดตามตรวจสอบค่าเอฟที, “หนังสือที่ พิเศษ 001/2544 เรื่องขอให้ยกเลิกค่าเอฟทีและทบทวนโครงสร้างค่าไฟฟ้าใหม่,” 3 เมษายน 2544 .

ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ภายใต้คำขวัญที่ว่า“เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ” กรรมการบริหารได้มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในการประชุมสมัชชา นอกจากนี้สนนท.ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์และภารกิจขององค์กรด้วยในการดำเนินงานแต่ละปี ซึ่งภารกิจช่วงหลังปี 2540 มี 3 ประการ คือ 1.การผลักดันด้านการปฏิรูปทางการเมือง 2.สนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อสู้ของประชาชน 3.การควบคุมตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐ³⁸

องค์กรนี้ได้ออกมาเคลื่อนไหวครั้งแรกในธันวาคม 2541 ตามคำกล่าวของแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดที่ว่า “เรามีองค์กรนักศึกษามาร่วมชุมนุมในวันปิดถนนปี 41 ด้วย เช่น เซนทร์”³⁹ และต่อมาหลังจากเหตุการณ์นี้ได้ออกมาเรียกร้องต่อรัฐบาลในการกระทำอันรุนแรงในเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงปิดถนนระหว่างวันที่ 8 – 10 ธันวาคม 2541 ของรัฐบาลในวันที่ 11 ธันวาคม 2541 โดยเรียกร้องต่อรัฐบาล 2 ข้อ คือ 1) ให้มีมติคณะรัฐมนตรียุติโรงไฟฟ้าทั้งสามแห่ง 2) ห้ามใช้กระบวนการทางกฎหมายเอาผิดกับผู้ชุมนุมเด็ดขาด⁴⁰ ต่อมาเรื่อยมาโดย 10 มกราคม 2545 สนนท. ได้ร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และชาวบ้านกรูด ชุมนุมและยื่นหนังสือให้เปิดเผยสัญญา⁴¹ และยื่นหนังสือแถลงการณ์คัดค้านโรงไฟฟ้าต่อรัฐบาล เช่น การร่วมเป็นสมาชิกในการตรวจสอบค่าไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยร่วมกับอีก 12 องค์กร ในวันที่ 3 เมษายน 2545⁴² นอกจากนี้ยังออกมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในเหตุการณ์ที่รัฐบาลไม่ได้พิจารณาในวันที่ 9 เมษายน 2545 หลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้สัญญาไว้จะตัดสินใจก่อนสงกรานต์โดยออกมาชุมนุมและยื่นหนังสือพร้อมรายชื่อประชาชนกว่า 1,163 คนเรียกร้องต่อรัฐบาล⁴³

จะเห็นว่า สนนท. มีบทบาทในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและการเมืองภาคประชาชนช่วยเหลือกลุ่มรักษ์ฯด้านระดมกำลังคน ซึ่งสามารถคนจากส่วนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเนื่องจากมีประวัติการต่อสู้ในการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์การปกครองของไทยในเหตุการณ์สำคัญหลายครั้ง กลุ่มนี้ร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ มาตั้งแต่ปี 2541 กระทั่งมีบทบาทมากในการเรียกร้องต่อรัฐบาล

³⁸<http://www.focuspaktai.com>

³⁹สัมภาษณ์ , จินตนา แก้วขาว, ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด, 18 สิงหาคม 2546.

⁴⁰ข่าวสด, 14 ธันวาคม 2541.

⁴¹ข่าวสด, 11 มกราคม 2545.

⁴²เครือข่ายคณะทำงานติดตามตรวจสอบค่าเอฟที , “หนังสือ ที่ พิเศษ 001/2544 เรื่องขอให้ยกเลิกค่าเอฟทีและทบทวนโครงสร้างค่าไฟฟ้าใหม่ ,” 3 เมษายน 2544 .

⁴³ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, “หนังสือ ที่.016/2545 เรื่อง ขอให้ตัดสินใจยกเลิกโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอกและ โครงการท่าก๊าซไทย – มาเลเซีย ,” 10 เมษายน 2545.

พ.ต.ท.ทักษิณ ด้วยการออกมาชุมนุมและยื่นหนังสือ ซึ่งได้เคลื่อนไหวย่างต่อเนื่องร่วมกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตและเครือข่ายอื่น ๆ

3) เครือข่ายองค์กรด้านต่าง ๆ

3.1) เครือข่ายที่ส่งเสริมด้านประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1.1) ประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (ป X ป)

ปXป เป็นองค์กรที่รวมตัวกันจากกลุ่มที่ร่วมต่อสู้ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2514 ซึ่งเห็นว่าปัจจุบันประชาธิปไตยเป็นการเมืองของคนส่วนน้อยในสังคมจึงผลักดันการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกันของหลายฝ่าย⁴⁴ สำหรับการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกมีบทบาทชัดเจนโดยการพยายามนำหลายฝ่ายมาร่วมหาแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านนโยบายพลังงานไทยโดยการจัดสัมมนาในวันที่ 17 มีนาคม 2545 มีทั้งกลุ่มชาวบ้านได้แก่กลุ่มรักษ์ฯ และชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากนโยบายพลังงาน สถาบันวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ⁴⁵ เผยแพร่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดทำนิตยสารกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน

กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้แต่ละฝ่ายได้มารวมตัวกันในการเสนอปัญหาและทางออกและเป็นประโยชน์ไม่น้อยที่สามารถทำให้แก้ปัญหาได้ และมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามขณะนี้กลุ่มนี้ได้ปิดตัวลงเนื่องจากข้อจำกัดจากแรงผลักดันทางด้านเศรษฐกิจ

3.1.2) คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.)

องค์กรนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อ ผลักดันการเมืองภาคประชาชน และการปฏิรูปทางการเมือง มีสุริยะ ใส กตะศิลา เป็นเลขาธิการ⁴⁶ กลุ่มนี้พยายามผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวที่มาจากกลุ่มรักษ์ฯ และประชาชนที่จะได้รับผลกระทบในโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบาย ดังนั้น กิจกรรมที่สำคัญ เช่น ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประชาพิจารณ์ ในวันที่ 8 เมษายน 2542 ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยมี

⁴⁴ www.pxp.in.th

⁴⁵ www.teenet.chula.ac.th

⁴⁶ คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา,ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัท แชน โฟร์ พรินติ้ง จำกัด),2546, หน้า 8.

ข้อเรียกร้อง 2 ข้อ คือ 1) ให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนการตัดสินใจของรัฐบาล 2) ต้องมีการยกเลิกใบอนุญาตต่าง ๆ เช่น การอนุมัติ EIA และใบอนุญาตทั้งหมด เป็นต้น⁴⁷

จะเห็นว่ากลุ่มนี้ช่วยเหลือด้านกำลังคน ในการร่วมเคลื่อนไหวในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีกิจกรรมทั้งหมดและยื่นหนังสือร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และองค์กรอื่น ๆ

3.1.3) เครือข่ายคนเดือนตุลา

องค์กรนี้มีเป้าหมายเพื่อการสืบทอดปณิธานแห่งเดือนตุลาและสร้างจิตสำนึกทางสังคม และเพื่อการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนอย่างแท้จริง ปัจจุบัน สุวิทย์ วัฒนุเป็นเลขานุการ⁴⁸

สำหรับบทบาทของกลุ่มนี้เป็นจุดสำคัญในการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ฯ เข้าสู่การมีเครือข่ายข้ามชนชั้นเนื่องจากเป็นองค์กรที่ช่วยเหลือในด้านการแนะนำทางในการเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต แก่กลุ่มรักษ์ฯ

นอกจากนี้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน สมาคมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งมีอีกมากมายที่ร่วมในการเคลื่อนไหว เช่น ชุมนุมประท้วง การยื่นหนังสือ การออกแถลงการณ์ การจัดการสัมมนาเพื่อหาข้อยุติในการแก้ปัญหาตลอดจนการรณรงค์หาแนวร่วมในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก

จะเห็นว่าองค์กรนี้จะทำงานประสานกับกลุ่มรักษ์ฯ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านอื่น ๆ อย่างไม่ลืมหูลืมตาด้วยการยื่นหนังสือคัดค้านทั้งร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านอื่น ๆ และบางครั้งกลุ่มนี้ยังร่วมชุมนุมกับกลุ่มรักษ์ฯ ด้วย ดังนั้นกลุ่มนี้จะช่วยเหลือ ทั้งกำลังคน ประสานงานกับเครือข่ายด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมบ้าง

⁴⁷ข่าวสด, 9 เมษายน 2542.

⁴⁸คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา,ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน(กรุงเทพฯ : บริษัท แซท โฟร์ พรินติ้ง จำกัด),2546, หน้า 8.

3.2) เครือข่ายประชาชนที่เกิดจากการพัฒนาของรัฐ

3.2.1) สมัชชาคนจน

สมัชชาคนจนเป็นองค์กรประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อนปากมูล เขื่อนราษีไศล เป็นต้น ถือได้ว่าใกล้ชิดกับกลุ่มรักษ์ ๔ ตามคำกล่าวที่ว่า “ในการชุมนุมคัดค้านของสมัชชาคนจนแต่ละครั้ง เช่น ช่วงมีการชุมนุมเป็นเวลานานในกรุงเทพฯ เราได้ช่วยเหลือด้วยการส่งข้าวปลาอาหารแห้งผลไม้ เช่น มะละกอ สับปะรด เป็น”⁴⁹ เพราะเห็นว่าไม่แตกต่างจากกลุ่มรักษ์ ๔ ทางด้านสมัชชาคนจนก็ได้ร่วมกับกลุ่มรักษ์ ๔ โดยได้เข้ามาในพื้นที่เพื่อพบปะกลุ่มรักษ์ ๔ ทำให้ในเวลาต่อมา เช่น การออกแถลงการณ์สนับสนุนชาวบ้านแม่มนันยีน อ. โงงเจียม อุบลราชธานี “เพราะกลุ่มรักษ์ ๔ ท้องถิ่นบ่อนอกเห็นว่ากลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐไม่แตกต่างจากกลุ่มรักษ์ ๔”⁵⁰ นอกจากนี้ได้ร่วมกันเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ ๔ หลายครั้ง เช่น ออกมาชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลนายชวน หลีกภัยยุบสภา พร้อมองค์กรต่าง ๆ 169 องค์กรใน เดือนกรกฎาคม 2543 เพราะว่าเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีชะตากรรมในลักษณะเดียวกัน ตลอดจนการเคลื่อนไหวคัดค้านร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ ในการประชุมองค์ครั้งที่ 10 เพื่อคัดค้านการร่วมลงทุนของต่างชาติ

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐจึงเป็นองค์กรประชาชนร่วมชุมนุมกับกลุ่มรักษ์ ๔ อย่างใกล้ชิด เช่น การให้ความสนับสนุนด้านกำลังคน และแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์กันทั้งทางโทรศัพท์และการจัดสัมมนา

3.2.2) กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการท่อก๊าซไทยมาเลเซีย

กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการท่อก๊าซไทยมาเลเซีย ได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกตั้งแต่ระยะแรก เนื่องจากเป็นกลุ่มชาวบ้านที่เดือดร้อนจากนโยบายด้านพลังงานของรัฐเช่นเดียวกับกลุ่มรักษ์ ๔ ด้วย โดยกลุ่มรักษ์ ๔ กับชาวบ้านกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามความเห็นของประธานกลุ่มรักษ์ ๔ ว่า “ในช่วงที่เราประท้วงเขาก็มาช่วย เช่น การส่งคนมาร่วมด้วย และช่วงที่เราประท้วงเขาก็ส่งคนมาร่วมประท้วงด้วย”⁵¹ การช่วยเหลือในเบื้องต้นของกลุ่มรักษ์ ๔ ทำให้กลุ่มรักษ์ ๔ มีการติดต่อที่มั่นคงกับชาวบ้านกลุ่มนี้ เช่น กิจกรรมการร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลของกลุ่มรักษ์ ๔ ในการลงพื้นที่ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นต้น กลุ่มนี้ให้ความช่วยเหลือด้านกำลังคน และข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

⁴⁹ สัมภาษณ์, เจริญ วัคอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ ๔ ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

⁵⁰ กลุ่มรักษ์ ๔ ท้องถิ่นบ่อนอก, “แถลงการณ์ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2543,”

⁵¹ สัมภาษณ์, เจริญ วัคอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ ๔ ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

4) กลุ่มนักวิชาการ

4.1) นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม

นักวิชาการที่เข้ามาสำรวจเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการทำรายงานผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งของบ่อนอกและหินกรูดบกพร่อง ได้แก่ ดร. ชวลิต วิทยานนท์ และ ดร. ธรรม์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ทั้งคู่เป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญทางด้านทรัพยากรทะเล โดย ดร. ธรรม์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ ดร. ชวลิต วิทยานนท์ เป็นนักวิชาการของสถาบันพิพิธภัณฑสัตว์น้ำ กรมประมง ได้เข้ามาศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลเช่นปะการัง ปลาชนิดต่าง ๆ โดยเข้ามาจากการเชิญให้มาสำรวจทะเลของกลุ่มอนุรักษ์ ฯ บ้านกรูด ในวันที่ 20-24 เมษายน 2542 และ 3 มิถุนายน 2541⁵² หลังจากการขอความช่วยเหลือให้มีสำรวจทางทะเลของกลุ่มรักษ์ ฯ และกลุ่มอนุรักษ์ ฯ บ้านกรูดซึ่งขณะนั้นกำลังเป็นที่สงสัยเกี่ยวกับ EIA ของโรงไฟฟ้าหินกรูดสำหรับกรณีของกลุ่มรักษ์ ฯ ได้เข้ามาสำรวจและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปลาที่พบรูปร่างซึ่งภายหลังพบว่า EIA ของโรงไฟฟ้าบ่อนอกไม่ได้ระบุถึง ทำให้ภายหลังทั้ง ดร. ชวลิต วิทยานนท์ และ ดร. ธรรม์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ได้มีส่วนร่วมกับแกนนำกลุ่มรักษ์ ฯ และกลุ่มอนุรักษ์ ฯ บ้านกรูดในคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก⁵³

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการที่ได้ตรวจสอบเกี่ยวกับความผิดพลาดของ EIA โรงไฟฟ้าบ่อนอกในส่วนที่เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด เช่น นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มหาวิทยาลัยมหิดล และยังมีนายคณิน ลิ้มปดณัย เป็นนักวิชาการคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ EIA ของโรงไฟฟ้าบ่อนอกและภายหลังทำหน้าที่สื่อถึงเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาเพื่อแย้งว่าที่เอกอัครราชทูตสหรัฐได้กล่าวถึงเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกาไม่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นไม่เป็นความจริงเพราะตนได้พบความบกพร่องของโรงไฟฟ้าบ่อนอก ถึง 24 ประการ⁵⁴

จะเห็นได้ว่ากลุ่มรักษ์ ฯ ได้รับความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลจากและสิ่งแวดล้อมจากนักวิชาการกลุ่มนี้ในช่วงที่เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับ EIA โดยเฉพาะ

⁵²ข่าวสด, 25 เมษายน 2542.

⁵³กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, “หนังสือ ที่ 103/2544 เรื่อง ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก, 2 ตุลาคม 2544.

⁵⁴ข่าวสด, 27 กันยายน 2542.

ประเด็นปลาวาฬ จนสามารถได้รับการไว้วางใจจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมให้ศึกษา EIA ใหม่

4.2) นักวิชาการ 4 ภาค

นักวิชาการ จำนวน 533 คน ได้ออกมาเรียกร้องต่อนายกรัฐมนตรีในวันที่ 20 มกราคม 2545 ให้มีการยกเลิกสัญญาโรงไฟฟ้าบ่อนอกก่อนที่จะมีการลงพื้นที่ตัดสินใจ โครงการของนายกรัฐมนตรี เพราะเป็นการทำสัญญาที่รัฐบาลเสียเปรียบบริษัทเอกชน นักวิชาการเหล่านี้มาจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั่วประเทศ 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือมีศูนย์กลางที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคกลางมีศูนย์กลางที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศูนย์กลางที่สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ภาคใต้มีศูนย์กลางที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด⁵⁵ เพราะได้มีการศึกษาจากทั้ง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และสภาพนายความ ก่อนหน้านั้นว่าสัญญาที่ทำระหว่าง กฟผ. กับ บริษัท รัฐบาลต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบทุกประการ ทั้งนี้

การออกมาเคลื่อนไหวครั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นประชาชนทั่วประเทศทราบถึงประเด็นการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกเป็นประเด็นสาธารณะที่รัฐบาลต้องพิจารณาอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของเหตุผลและผล “การที่นักวิชาการทั่วประเทศออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งบ่อนอกและหินกรูดเป็นการทำให้เสียงของประชาชนชัดเจน เนื่องจากเห็นว่าเหตุผลของกลุ่มชาวบ้านอาจไม่มีพลังเพียงพอ ถ้าเสียงของนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านข้อมูลวิชาการมาร่วมเคลื่อนไหวจะทำให้ประเด็นของกลุ่มชาวบ้านมีลักษณะที่เป็นประเด็นสาธารณะ มีเหตุมีผลมากขึ้น”⁵⁶

4.3) มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นองค์กรที่หนึ่งที่มีความเป็นอิสระทางความคิดเกิดจากการรวมตัวของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น นิธิ เอียวศรีวงศ์ นักวิชาการกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญที่ถ่ายทอดความคิดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน โดยพยายามมุ่งเน้นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัญหาในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น เป็นตัวตั้ง⁵⁷

กลุ่มนี้เริ่มสนับสนุนการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ ๑ โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์ จากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้มอบปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่นายเจริญ วัชรอภัยรณ

⁵⁵ กลุ่มนักวิชาการ , “แถลงการณ์ลงวันที่ 20 มกราคม 2545,”

⁵⁶ สัมภาษณ์, วัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง, ผู้ประสานงานกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต, 10 ตุลาคม 2546.

⁵⁷ <http://www.midnightuniv.org>

นำกลุ่มรักษ์ ฯ ในฐานะนักปราชญ์ชาวบ้าน ในวันที่ 22 ตุลาคม 2544⁵⁸ หลังจากที่ผลจากการตรวจสอบ EIA โรงไฟฟ้าบ่อนอกของคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สรุปออกมาว่ามีความผิดพลาดจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าข้อมูลของปัญญาชนท้องถิ่นมีความสำคัญไม่น้อยข้อมูลที่ยอมรับเชิงวิชาการ เพราะชาวบ้านเหล่านี้คลุกคลีอยู่กับการดำเนินชีวิตประจำ ซึ่งเป็นพลังให้กลุ่มรักษ์ ฯ มีข้อมูลที่นำเชื่อถือมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น สถาบันนโยบายศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และองค์กร ต่างๆ เช่น สถาบันสหสวรรค์ กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน เครือข่ายพลังงานยั่งยืน เครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้ประชาสังคม เคลื่อนไหวด้วยการจัดการสัมมนาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาโรงไฟฟ้าถ่านหินด้วยการเรียกร้องให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด เนื่องจากเห็นว่า ปริมาณไฟฟ้าสำรองของประเทศมีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นซึ่งเป็นการสร้างภาระในการแบกรับการจ่ายเงินให้เอกชนตามสัญญาที่ได้ทำไว้⁵⁹

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการเหล่านี้ทำให้เสียงหรือเหตุผลของกลุ่มรักษ์ ฯ ชัดขึ้นและเป็นที่รับฟังแก่รัฐบาลมากขึ้นดังคำพูดของเจริญที่ว่า “นักวิชาการเขาก็เคลื่อนไหวของเขาเองมาตลอด มีผลกับเราในแง่ที่ว่ามีคนนอกมาเสริม ทำให้คนโดยรวมของประเทศเข้าใจปัญหาในข้อมูลเชิงวิชาการทำให้เสียงดังขึ้น แล้วเราเอาคำของนักวิชาการมาใช้”⁶⁰ และจากความเห็นเพิ่มเติมว่า “ต้องมีหลักฐานข้อมูลเยอะ ๆ แล้วเอาไปเชื่อมโยงหลาย ๆ อย่างที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเราได้เยอะ อย่างนักวิชาการจะช่วยเราอย่างมากในบางส่วน”⁶¹

5) สื่อมวลชน

สำหรับความเคลื่อนไหวของสื่อมวลชนกับกลุ่มรักษ์ ฯ โดยการที่มีนักข่าวในพื้นที่ ชื่อเจริญ อาจประดิษฐ์ทำงานร่วมกับชาวบ้านซึ่งทำหน้าที่ในการรายงานข้อเท็จจริงและความเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ ฯ ให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน “ในพื้นที่ของเรามีเจริญ อาจประดิษฐ์ ที่เป็นนัก

⁵⁸Ibid.

⁵⁹บ้านเมือง , 20 มีนาคม 2545.

⁶⁰สัมภาษณ์ , เจริญ วัฒอักษร , ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

⁶¹สัมภาษณ์ , นายแพทย์ราษฎร์ ประดิษฐ์านนุวงศ์ , อดีตรองผู้อำนวยการโรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ , 15 ธันวาคม 2546.

ข่าวจากสำนักพิมพ์ข่าวสด บ้านเกิดอยู่ที่ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด เขาทำงานร่วมกับกลุ่มรักษ์ ๔ อย่างต่อเนื่องและไว้ใจได้เพราะรายงานข้อเท็จจริงของเรา”⁶² ข่าวความเคลื่อนไหวจากสำนักพิมพ์ข่าวสดจึงเป็นข่าวที่ติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านอย่างต่อเนื่องแบบกัดไม่ปล่อย เช่น รายงานผู้ร่วมหุ้นในโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกซึ่งมีทั้งนักการเมืองใหญ่ระดับชาติและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ กฟผ.และพรรคประชาธิปัตย์⁶³ และการที่นักข่าวติดตามข่าวแบบเกาะติดสถานการณ์ทำให้นักข่าวจากสำนักพิมพ์ข่าวสดพร้อมด้วยแกนนำกลุ่มรักษ์ ๔ เห็นเหตุการณ์ไม่น่าไว้วางใจต่อผู้ที่เข้ามาในพื้นที่บ่อนอก ทำให้รุ่มทำร้ายนักวิชาการจากประเทศออสเตรเลียของโรงไฟฟ้าบ่อนอก จนเกิดเป็นคดีในชั้นศาล⁶⁴ การติดตามสถานการณ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวข้างต้นเนื่องจากมีนโยบายที่การเน้นนำเสนอการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการโค่นล้มของข้าศึก

ดังนั้นจะเห็นว่าสื่อมวลชนเป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมที่มีความเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มรักษ์ ๔ โดยเฉพาะการรายงานข้อเท็จจริงของสถานการณ์ความเคลื่อนไหวในโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ทั้ง 2 ฝ่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นที่รับทราบของสาธารณชน

6) ศิลปิน

ตัวแทนกวี นักเขียน และศิลปิน จากทั่วประเทศจำนวน 50 คน นำโดย นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นายอัศศิริ ธรรมโชติ นักเขียนซีไรท์ ร่วมกันเดินทางมาพบกับชาวบ้านที่คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก เพื่อให้กำลังใจในการต่อสู้คัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงเดือนมีนาคม 2545⁶⁵

การร่วมเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ช่วยให้ประเด็นของกลุ่มรักษ์เป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วประเทศมากขึ้น โดยกลุ่มนี้จะเข้ามาทำกิจกรรมในการจัดเวทีปราศรัยของกลุ่มรักษ์ ๔ หรือการจัดงานรำลึกการประท้วงในวันที่ 9- 10 ธันวาคม 2541 ดังกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกกล่าวว่า “การเข้ามาของกลุ่มนี้ทำให้เป็นที่รับรู้ของประชาชนมากขึ้น เนื่องจากเป็นคนของประชาชน เป็นดาราก็จะไปที่ไหนเมื่อไรเป็นที่สนใจของสื่อเช่น ร่วมกันจัดงานแสดงในกิจกรรมรำลึก 10 ธันวาคม ”

ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าการเข้าร่วมเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ทำให้เป็นที่สนใจของประชาชนอย่างกว้างขวางขึ้น นั่นหมายถึงการได้เครือข่ายเพิ่มขึ้นในอนาคตด้วย

⁶² สัมภาษณ์, เจริญ วัฒอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

⁶³ ข่าวสด, 2 ตุลาคม 2542.

⁶⁴ ข่าวสด, 14 ตุลาคม 2544.

⁶⁵ สยามรัฐ, 5 มีนาคม 2545.

7) กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

7.1) สภานายความ

สภานายความเป็นองค์กรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายต่อประชาชนและฝ่ายต่าง ๆ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรัฐฯ เริ่มขึ้นด้วยการที่กลุ่มรัฐฯ ได้ขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยได้ยื่นหนังสือถึงนายกสมาคมสภานายความแห่งประเทศไทย ในวันที่ 20 เดือนสิงหาคม 2542 เพื่อขอให้ช่วยดำเนินการให้มีการเปิดเผยสัญญาและให้ตรวจสอบกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 หรือไม่⁶⁶ ในที่สุดคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ ได้เดินทางมาดูพื้นที่การก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ในวันที่ 25 เมษายน 2543⁶⁷ พร้อมกันได้เข้ามาตรวจสอบตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้ที่ดินสาธารณะ ที่สภาตำบลได้อนุมัติให้บริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด เข้าใน พ.ศ. 2538 ด้วย ผลจากการตรวจสอบเป็นผลให้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของ สภานายความในกรณีที่ได้มีการร้องเรียนเป็นผลให้ออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ของวุฒิสภาให้เอกชนออกมาเปิดเผยสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง กฟผ. กับ บริษัท ในเดือน มกราคม 2545⁶⁸

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายทำให้เหตุผลในการเคลื่อนไหวมีความหนักแน่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเห็นกรณีสัญญา การเข้าใช้ที่ดินสาธารณะ การเข้าร่วมในกิจการของรัฐของบริษัท จนพบว่าสัญญาไม่มีความเป็นธรรมและโปร่งใส จึงได้ผลักดันคณะกรรมการตรวจสอบสัญญาขึ้นมา จนนายกรัฐมนตริต้องเลื่อนโครงการและตั้งคณะทำงานสืบสวนข้อเท็จจริงเรื่องสัญญาขึ้นมา

7.2) สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

(สพร. กฟผ.)

สพร. กฟผ. เป็นการรวมตัวกันของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เพื่อคัดค้านการให้เอกชนเข้าร่วมในกิจการของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้ง IPP เพราะ สพร. กฟผ. เห็นว่าในปัจจุบัน การซื้อไฟฟ้าจากเอกชนมีจำนวนมาก ซึ่งทำให้ กฟผ. จะต้องเป็นผู้รับภาระส่วนเกินจากค่าเฉลี่ยโดยต้องจ่ายเอง และนอกจากนี้ กฟผ. ยังจะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกมากมาย⁶⁹

⁶⁶ กลุ่มรัฐฯ ท้องถิ่นบ่อนอกและกลุ่มอนุรักษ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านกรูด, “เรื่อง ขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย,” 20 สิงหาคม 2542.

⁶⁷ ข่าวสด, 25 เมษายน 2543.

⁶⁸ ผู้จัดการรายวัน, 9 มกราคม 2545.

⁶⁹ <http://www.lu.egat.or.th>

กลุ่มนี้เริ่มเคลื่อนไหวในประเด็นโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินด้วยการนำประเด็นความไม่โปร่งใสของอดีตผู้บริหาร กฟผ. ที่เกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยได้ทำหนังสือถึงนายสิวงค์ จังศิริ ประธานกรรมการบริหาร กฟผ. เพื่อให้ชี้แจงถึงบุคคลต่าง ๆ ที่ปรากฏทางหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของผลประโยชน์ในโรงไฟฟ้าบ่อนอกทั้งนี้ เพื่อให้ตรวจสอบตาม พ.ร.บ. กฟผ. มาตรา 12 (1) ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ และเวลาต่อมาวันที่ 29 ธันวาคม 2542 สพร. กฟผ. ได้ร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดย ได้ทำมีจดหมายเปิดผนึกสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ฯ⁷⁰ และต่อมาได้มีแถลงการณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2543 เพื่อสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก เนื่องจาก สพร.กฟผ.ตรวจสอบว่าไฟฟ้าสำรองของประเทศมีเพียงพออย่างน้อย 10 ปีและ สัญญาซื้อขายระหว่าง กฟผ. และบริษัท มีความไม่เป็นธรรมตลอดจนมีความไม่โปร่งใสเกี่ยวกับอดีตผู้บริหาร กฟผ.⁷¹

การเคลื่อนไหวสนับสนุนกลุ่มรักษ์ฯ ครั้งนี้เป็นประโยชน์กับกลุ่มรักษ์ฯ อย่างมากในด้านข้อมูลความเคลื่อนไหวของ กฟผ. สพช.เกี่ยวกับโครงการ ดังคำกล่าว “ เราได้รู้ข้อมูลการเคลื่อนไหวของ กฟผ.เนื่องจากเรามีคนข้างในคอยให้ข้อมูลด้านพลังงานไฟฟ้าสำรอง และรายละเอียดความเคลื่อนไหวของการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ทำให้เรารู้อะไรมากมาย จนทำให้เรารู้ว่าควรดำเนินการเรื่องนี้ต่อไป”⁷² ซึ่งกลุ่มนี้จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลโรงไฟฟ้าตั้งแต่ ปลายปี 2544 เป็นต้นมา

5.2.3 เครือข่ายต่างประเทศ

1)องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

1.1)กลุ่มกรีนพีซ

กลุ่มกรีนพีซ เป็นที่องค์กรใหญ่ระดับโลกที่รณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีสำนักงานตั้งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ กว่า 40 แห่งทั่วโลก ได้ทำการรณรงค์ทางด้านสิ่งแวดล้อมมานานกว่า 30 ปี เริ่มเข้ามาปฏิบัติงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศไทย เมื่อ 3 พฤษภาคม 2544⁷³ มีเป้าหมายเพื่อหยุดการใช้พลังงานจากฟอสซิลและโรงไฟฟ้าถ่านหินเป็นส่วนหนึ่งที่ทำลายชั้น

⁷⁰สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, “เรื่อง ให้ยกเลิกสร้างโรงไฟฟ้าในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์,” 29 ธันวาคม 2542.

⁷¹สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, “เรื่อง สนับสนุนการต่อสู้ของชาวบ้านบ่อนอกและหินกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์,” 7 ตุลาคม 2543.

⁷²สัมภาษณ์, เจริญ วัฒอักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

⁷³<http://www.greenpeacesoutheastasia.org>

บรรยากาศของโลก เพราะการเผาไหม้ของถ่านหินในกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าทำให้เกิดภาวะโลกร้อนขึ้น ขณะเดียวกันได้รณรงค์สนับสนุนให้รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ หันมาใช้พลังงานในรูปแบบอื่นที่ไม่มีผลกระทบต่อชั้นบรรยากาศโลก เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ชีวภาพ ลม

กรีนพีซได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อกลางเดือนมกราคม 2543 เพื่อทำการรณรงค์ในโครงการเอเชียปลอดมลพิษโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้หันมาสนใจรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของมลพิษจากอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน⁷⁴ จึงได้เข้ามารณรงค์ต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในไทย

สำหรับการร่วมคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกนั้น เนื่องจากกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดได้ทำหนังสือขอความช่วยเหลือในการรณรงค์และเรียกร้องให้มีการยกเลิกก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้กลุ่มกรีนพีซได้เคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2543 โดยได้เดินทางมาที่บ่อนอกและได้ออกแถลงการณ์เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก เรียกร้องให้บริษัท กัลฟ์ อิเลคตริก จำกัด ซึ่งร่วมทุนระหว่างบริษัทไทยกับบริษัทเอคิสัน ตลอดจนแหล่งทุนสนับสนุนทั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและการนำเข้าของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นได้แสดงความรับผิดชอบและมีสำนึกทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยการถอนตัวออกจากโครงการและหันไปลงทุนกับพลังงานหมุนเวียน⁷⁵ และในเวลาต่อมา “กลุ่มนี้ได้เข้ามาติดตั้งเครื่องผลิตพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ในโรงเรียนหนองปูหลก เพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านหันมาใช้พลังงานหมุนเวียนในชุมชนท้องถิ่นแทน”⁷⁶

นอกจากการแสดงความสนับสนุนชาวบ้านดังกล่าวแล้ว ยังมีความพยายามในการคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ครอบคลุมไปถึงการพยายามลobbies รัฐบาลไทย ด้วยการยื่นหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกต่อ นายพิเชษฐ พัฒนโชติ รองประธานวุฒิสภาเพื่อสนับสนุนข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา หลังจากที่เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ได้เข้าพบ นายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเร่งรัดให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก⁷⁷

จะเห็นได้ว่ากลุ่มกรีนพีซเริ่มเข้ามาร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ด้วยการพยายามรณรงค์ กัดดันทั้ง บริษัท แหล่งเงินทุนของบริษัทให้ถอนการสนับสนุนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ตลอดจนการพยายามลobbies รัฐบาลไทยให้หันมาสนับสนุนนโยบาย

⁷⁴ แนวหน้า , 7 กุมภาพันธ์ 2543.

⁷⁵ แถลงการณ์ กรีนพีซ, 4 กุมภาพันธ์ 2543.

⁷⁶ สัมภาษณ์ , ทับ เจื้อยแจ้ , ชาวบ้านบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

⁷⁷ กรุงเทพธุรกิจ , 26 พฤษภาคม 2544.

ของกลุ่มกรีนพีซ ด้วยการยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหันมาใช้ นโยบายการใช้พลังงานหมุนเวียน แทนเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศโลก

1.2) กลุ่มเพื่อนของโลก (Friend of the Earth)

กลุ่มเพื่อนของโลก เป็นองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลกอีกองค์กรหนึ่งที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้ง ดิสทริก ออฟ โคลัมเบีย และ แคลิฟอร์เนีย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512 มีสมาชิกกว้างขวางทั่วโลกใน 70 ประเทศประมาณ 30,000 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเกิดภาวะโลกร้อนผ่านการผลักดันนโยบายหรือกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการใช้พลังงานจากฟอสซิล⁷⁸

กลุ่มเพื่อนของโลกได้ร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ ภายหลังจากกลุ่มกรีนพีซ โดยการติดต่อจากนักศึกษาปริญญาโทคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ประสานให้กับกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตในขั้นแรก ดังคำกล่าวที่ว่า “เราติดต่อกับกลุ่มเพื่อนของโลกจาก โนบู ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโทของจุฬาฯ โดยได้ประสานให้กับกลุ่มศึกษาพลังงานเพื่ออนาคต”⁷⁹ ภายหลังจากนั้น กลุ่มเพื่อนโลกได้กดดันธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้ทุนสนับสนุนจากผู้เสียภาษีซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อสวัสดิการขององค์กรต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา ธนาคารได้ถอนการสนับสนุนบริษัทเอดิสันใน ปี 2542 อย่างเป็นทางการ⁸⁰ ขณะเดียวกันนั้นกลุ่มนี้พร้อมด้วยองค์กรบริหารส่วนตำบลบ่อนอกได้ยื่นหนังสือถึงประธานกรรมการบริหารธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของญี่ปุ่นให้ถอนการลงทุนและไม่แนบธนาคารแห่งนี้ได้ถอนการสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินการของบริษัทเช่นกัน⁸¹

กลุ่มเพื่อนของโลกเป็นองค์กรที่มีบทบาทไม่น้อยในการช่วยเหลือคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก ไม่ว่าจะด้วยวิธีการกดดันทั้งแหล่งสนับสนุนเงินทุนของบริษัทและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น หรือด้วยการยื่นหนังสือร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ และองค์กรพัฒนาเอกชนที่คัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกเพื่อให้แหล่งเงินทุนของบริษัทถอนการสนับสนุนการให้เงินกู้ การคัดค้านของกลุ่มนี้ทำให้โครงการโรงไฟฟ้าไม่มั่นคงในด้านการลงทุน ซึ่งจะมีผลในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่กำหนดในสัญญาที่ทำกับ กฟผ. ต่อไป

⁷⁸<http://www.feo.org>

⁷⁹สัมภาษณ์, วัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง, ผู้ประสานงานกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต, 10 ตุลาคม 2546.

⁸⁰<http://www.greenpeacesoutheastasia.org>

⁸¹<http://foe.org>

1.3) องค์กรต่างประเทศอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีองค์กรต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหิน เช่น องค์กรต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากประเทศออสเตรเลีย ได้แก่ โครงการเอชวอช สถาบันนโยบายแร่ธาตุ โครงการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาของโลก สถาบันเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โครงการรณรงค์มูลนิธิเพื่อการอนุรักษ์แห่งออสเตรเลีย เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อภูมิภาคแห่งออสเตรเลีย ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีซิดนีย์ แห่งออสเตรเลีย ซึ่งองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ได้ร่วมมือกับกลุ่มกรีนพีซและกลุ่มเพื่อนของโลกได้ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลแก่กลุ่มรักษ์ฯ เกี่ยวกับถ่านหิน โดยในวันที่ 11 มิถุนายน 2542 ได้ออกมาเรียกร้องให้หยุดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินและกล่าวโจมตีการโฆษณาของรัฐบาลออสเตรเลียว่า ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงที่สะอาดนั้นไม่เป็นความจริง แต่แท้จริงนั้นถ่านหินเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและยิ่งไปกว่านั้นถ่านหินสร้างมลพิษเกิดขึ้นแก่บรรยากาศของโลกโดยเฉพาะการเกิดภาวะโลกร้อน

82

ทางด้านนักวิชาการจากประเทศญี่ปุ่นได้หารือ ร่วมกับตัวแทนจากประเทศฟินแลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา ฟิลิปปินส์ ประชุมหารือกันและช่วยเหลือในการนำข้อมูลการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกเพื่อให้แหล่งเงินทุน คือ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ญี่ปุ่น (JAPAN EXIM BANK) ในประเทศญี่ปุ่นถอนตัวจากการให้เงินกู้แก่บริษัทเจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก⁸³ นอกจากนี้แล้วยังมีเครือข่ายประชาชนจากต่างประเทศที่ให้การสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น กลุ่มผู้คัดค้านโรงไฟฟ้าเนโกรส ประเทศฟิลิปปินส์

การให้ข้อมูลดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสร้างเครือข่ายที่เคลื่อนไหวคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่กว้างขวางขึ้นแล้วนั้น ยังช่วยกดดันการนำถ่านหินจากประเทศออสเตรเลียเป็นสินค้าส่งออกเพื่อขายมาสู่ประเทศไทยได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยการกดดันรัฐบาลออสเตรเลีย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นยุทธศาสตร์หลักของกลุ่มกรีนพีซและกลุ่มเพื่อนของโลกอยู่แล้ว

สำหรับเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่ร่วมคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินมีอีกมากมาย ซึ่งไม่สามารถนำมากล่าวได้ทั้งหมด เครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งได้ติดตามการเคลื่อนไหวการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ฯ ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นวิธีการด้วย การเข้าร่วมในการจัดหากองทุนเพื่อการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก การร่วมกันจัดตั้งคณะทำงานติดตามและตรวจสอบค่าเอฟที นอกจากนี้ยังมีการร่วมในการจัดสัมมนาต่าง ๆ เช่น ร่วมสัมมนาเรื่อง “พลเมือง

⁸²ข่าวสด, 12 มิถุนายน 2542.

⁸³ข่าวสด, 9 พฤษภาคม 2543.

ถกพลังงาน” สัมมนาสัมมนาเรียกกร้องให้มีการยกเลิกสัญญาที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยช่วงเดือนมีนาคม 2545 เป็นต้น

5.3 องค์กรที่มาจากหน่วยงานของรัฐ

5.3.1 วุฒิสภา

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา นำโดย นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ คุณหญิงชดช้อย โสภณพานิช นายนิรันดร พิทักษ์วัชระ นายเดชรัตน์ สุขกำเนิด เป็นต้น ได้เข้ามาตรวจสอบและศึกษาปัญหาในพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกหลังจากการยื่นหนังสือของกลุ่มรักษ์ฯ ในวันที่ 28 กันยายน 2543⁸⁴ และในวันที่ 5 ตุลาคม 2543⁸⁵ ต่อมาคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา นำโดยนายเดชรัตน์ สุขกำเนิด ออกมาโต้แย้งเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าสำรองของประเทศมีมากเพียงพอถึง 40-50 %ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องสร้างโรงไฟฟ้า

ในที่สุดผลจากการศึกษากรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งสอง ทำให้ เดือนพฤษภาคม 254 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ได้เสนอให้มีการแก้ปัญหาโรงไฟฟ้าบ่อนอก ทั้งล้มเลิกและดำเนินการต่อไป⁸⁶

ฝ่ายที่คัดค้านได้ออกมายืนยันถึงปริมาณไฟฟ้าที่มากเกินไป ทำให้เครือข่ายต่างๆ ออกมาเคลื่อนไหวให้มีการเปิดเผยสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง กฟผ. กับ บริษัท ในมกราคม 2545 และทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนั้นการออกมาคัดค้านของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ทำให้มีข้อมูลที่เป็นส่วนของราชการซึ่งกลุ่มรักษ์ฯ และเครือข่ายถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นกลาง ควรที่รัฐบาลจะต้องฟังเหตุผลข้างต้น

สำหรับคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน นำโดย น.พ.นิรันดร พิทักษ์วัชระ ส.ว.อุบลราชธานี นายโสภณ สุภาพงษ์ ส.ว.กรุงเทพฯ และนางเตือนใจ ดีเทศน์ ส.ว.เชียงราย ได้ประชุมร่วมกันกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพื่อพิจารณากรณีปัญหาความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอก และบ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการจึงไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการก่อ

⁸⁴ กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, “เรื่องขอชี้แจงที่ชาวบ้านคัดค้าน โรงไฟฟ้าถ่านหินและขอเชิญลงพื้นที่,” 28 กันยายน 2543.

⁸⁵ กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, “เรื่อง ขอเสนอข้อมูลการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าถ่านหินและขอเชิญลงพื้นที่,” 5 ตุลาคม 2543.

⁸⁶ ไทยโพสต์, 4 พฤษภาคม 2544.

สร้างโรงไฟฟ้า⁸⁷ ภายหลังได้ออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภาและคณะกรรมการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้มีการเปิดเผยสัญญา⁸⁸

การออกมาเคลื่อนไหวของคณะกรรมการของวุฒิสภาในช่วงปลายปี 2544 และปี 2545 ด้วยผลจากการศึกษาเห็นว่าให้มีการทบทวนโครงการโรงไฟฟ้าเนื่องการดำเนินนโยบายขาดความโปร่งใส สัญญาไม่เป็นธรรมทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายต้องจ่ายค่าไฟสูง ตลอดจนมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขัดต่อรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย⁸⁹ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มรักษ์ฯ อาศัยผลการศึกษาดังกล่าวเรียกร้องต่อรัฐบาล โดยเฉพาะให้เปิดเผยสัญญา

5.3.2 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์อิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ⁹⁰ ได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีในวันที่ 26 มีนาคม 2545⁹¹ เพื่อเสนอนโยบายต่อรัฐบาล ในกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยมีขอให้รัฐบาลทบทวนโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก

การออกมาเสนอแนวทางการตัดสินใจของรัฐบาลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินี้ เริ่มช่วงที่จะมีการตัดสินใจโครงการก่อนสงกรานต์หลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้ออกพื้นที่แล้ว ซึ่งเป็นการสนับสนุนการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ฯ ได้มากขึ้น โดยกลุ่มรักษ์ฯ นำประเด็นข้อมูลด้านสิทธิมาเรียกร้องให้รัฐบาลพิจารณายกเลิกโครงการ

5.4 สรุปยุทธวิธีในการสร้างเครือข่ายของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่ากลุ่มรักษ์ฯ ได้มีการจัดองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกหลังจาก 25 กรกฎาคม 2540 แล้ว โดยพิจารณาจากกลุ่มชาวบ้านเริ่มมีองค์กรที่ชัดเจนนับตั้ง

⁸⁷ เติลนิวัตต์, 5 มกราคม 2545.

⁸⁸ ผู้จัดการรายวัน, 9 มกราคม 2545.

⁸⁹ ข่าวสด, 2 พฤษภาคม 2545.

⁹⁰ [http:// www.nhrc.or.th](http://www.nhrc.or.th)

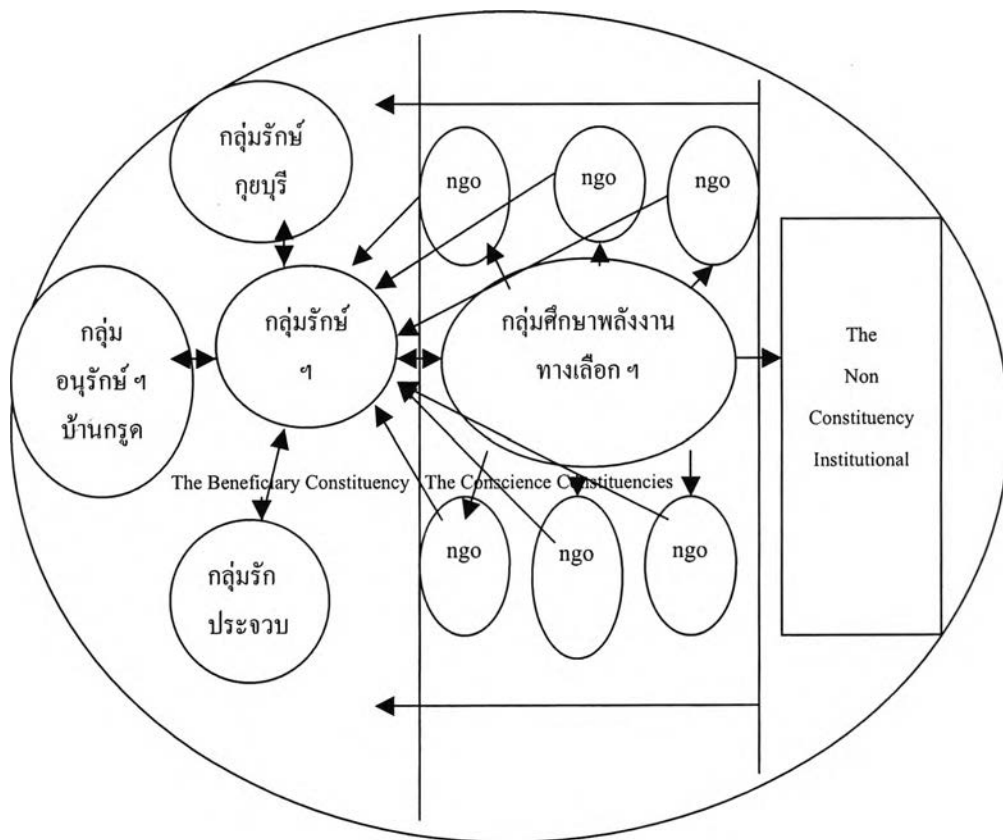
⁹¹ ที่ สม 0002/57 เรื่อง กรณีโครงการ โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด – บ่อนอก และโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย: ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาล วันที่ 26 มีนาคม 2545.

แต่ได้เดินทาง ขึ้นหนังสือที่พรรคประชาธิปัตย์ ที่กรุงเทพ ด้วยคนจำนวน 48 คน การรวมกลุ่มกันของกลุ่มคนเหล่านี้ที่เรียกว่า “กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก” เพราะเห็นว่าองค์กรจะนำไปสู่ความสำเร็จมากกว่าการไม่รวมเป็นกลุ่ม ตามที่ Klanderman กล่าวว่า “องค์กรเป็นทรัพยากรสำคัญต่อขบวนการทางสังคม เพราะสามารถระดมทรัพยากรต่าง ๆ ได้ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของขบวนการด้วย”

ดังนั้น กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า หากองค์กรจะอาศัยจำนวนคนเพียง 48 คนนั้น ไม่เพียงพอต่อการเคลื่อนไหว ดังนั้นจึงเริ่มมีการประชาสัมพันธ์ถึงอันตรายจาก โรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งในพื้นที่และใกล้เคียง ตลอดจนมีการทำงานของกลุ่มอย่างเป็นระบบเพื่อระดมคนและข้อมูลมาเป็นพลังงานในการขับเคลื่อน ดังจะแสดงจากภาพได้ชัดเจน ดังนี้

ดังนั้นการอาศัยทรัพยากรจากภายนอกหรือเครือข่ายต่างๆของกลุ่มรักษ์ฯ เหล่านี้ สามารถจำแนกภาพจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ภาพจำลองแสดงการสร้างเครือข่ายของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

เมื่อนำแนวคิดของ Zald และ McCarthy ที่ได้กล่าวถึงที่มาของทรัพยากรภายนอกที่นำเข้ามา ร่วมในการระดมไว้ว่าสามารถมาจากสามประการ คือ⁹²

ประการแรก ทรัพยากรที่ได้มาจากบรรดาผู้มีโอกาสได้รับผลประโยชน์โดยตรง (The Beneficiary Constituency)

ประการที่สอง ทรัพยากรที่ได้มาจากบรรดาผู้มีจิตสำนึกในประเด็นปัญหานั้น แต่ไม่มีโอกาสรับผลประโยชน์โดยตรง (The Conscience Constituencies)

ประการที่สาม ทรัพยากรที่ได้มาจากบรรดาผู้ที่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของขบวนการ แต่ถูกจำกัดบทบาทเพราะเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน (The Nonconstituency Institutional)

วิเคราะห์ได้ว่า เครือข่ายในพื้นที่ได้แก่ กลุ่มรักษ์ภูษบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบ กลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด โดยจะช่วยเหลือด้านกำลังคน เห็นได้จากการร่วมยื่นหนังสือและการชุมนุมทั้งในพื้นที่ และส่วนกลาง ด้านการเงิน มาจากคนที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุม นอกจากนี้ยังมีอาหารซึ่ง จากตลาดภูษบุรีและตลาดในเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพราะได้รับผลประโยชน์โดยตรง หากไม่เคลื่อนไหวจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตในชุมชนท้องถิ่น

สำหรับกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดที่เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้เคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ อย่างใกล้ชิดมาก กล่าวคือ ช่วยเหลือด้านกำลังคนเพราะต้องเคลื่อนไหวในประเด็นของตนด้วย ทั้งในการยื่นหนังสือและชุมนุมประท้วงต่อหน่วยงานรัฐทั้งที่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และที่กรุงเทพฯ ด้านข้อมูลและอาหาร ตลอดจนการขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายอื่นๆ กลุ่มเหล่านี้ได้ร่วมกันตลอดเวลา เช่น การเรียกร้องให้ยกเลิก EIA ต่อ สผ. และกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และการออกแถลงการณ์คัดค้านโรงไฟฟ้าที่ร่วมกันทั้งกลุ่มรักษ์ฯ และกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด กลุ่มรักษ์ภูษบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบ ซึ่งจะมีการเคลื่อนไหวร่วมกันทั้งสี่กลุ่มเหล่านี้เกือบทุกครั้ง ในระดับพื้นที่ หรือในส่วนกลาง ดังนั้นจะเห็นว่าทั้ง 3 เครือข่ายนี้มีการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และเหนียวแน่นร่วมกับกลุ่มรักษ์ฯ ตลอดเวลานั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ในการเคลื่อนไหวโดยตรง กล่าวคือ เมื่อโรงไฟฟ้าถ่านหินยกเลิกกลุ่มเหล่านี้ ย่อมจะไม่ได้รับผลกระทบทางด้านวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม จึงเข้าร่วมเคลื่อนไหวตลอดมา

⁹²John D. McCarthy and Mayer N. Zald , “Resource mobilization and social movements : a partial theory,” *American Journal of Sociology* 82 (May): 1977,pp.1212-1239. cited in Charles Perrow ,“The Sixties Observed ,” in *The Dynamics of Social Movements : Resource Mobilization .Social Control and Tactics*, eds. Mayer N. Zald and John D. McCarthy(Cambridge ,Massachusetts : Wintrop Publishers , 1979,p.174.

สำหรับกลุ่มที่เข้ามาเคลื่อนไหวในเวลาต่อมา คือ กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่อต้านการนำฟอสซิลมาผลิตพลังงานในโครงการของรัฐ กลุ่มรักษ์ฯ ได้ติดต่อกลุ่มนี้ด้วยตนเองใน ปลายปี พ.ศ. 2540 โดยผ่านทางพี่สาวแกนนำกลุ่ม ในฐานะที่รู้จักกับกลุ่มองค์กรประชาชน จะเห็นว่า การสร้างเครือข่ายครั้งนี้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว แต่เมื่อกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกในอนาคตได้เข้าศึกษาปัญหาในพื้นที่ระยะหนึ่ง ด้วยการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลด้านพลังงานไฟฟ้าและที่เกี่ยวข้อง ต่อมากลุ่มนี้เป็นผู้ประสานงานกับองค์กรทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เกิดพลังในการตัดสินใจยกเลิกโครงการ หลังจากนั้น ส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามาให้การช่วยเหลือมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในและต่างประเทศ องค์กรประชาชนทั้งในและต่างประเทศ องค์กรนักศึกษาทั้ง สอนท และทอศส. ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายของแต่ละฝ่าย อย่างไรก็ตามเครือข่ายเหล่านี้อาศัยความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่ายแนวนอนหรือแนวราบตามที่ พัทธมนได้ศึกษาไว้ สำหรับสังคมไทย เครือข่ายแนวราบมีการกล่าวถึงมากแต่ได้รับการวิเคราะห์เชิงประจักษ์น้อยในงานเกี่ยวกับขบวนการทางสังคม(Social Movement) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)⁹³ เพราะว่าการศึกษาพลังงานทางเลือก ฯ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่ที่ทำงานติดต่อกับองค์กรอื่นมานาน โดยความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวทางการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนในแต่ละส่วนเคยมีการร่วมงาน พบปะกันในประเด็นด้านสังคมอื่น ๆ ทำให้สามารถประสานความช่วยเหลือได้ง่าย อีกประการที่สำคัญเนื่องจากประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมกรณี โรงไฟฟ้าถ่านหินเป็นความรับผิดชอบและจิตสำนึกของส่วนต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นกลุ่มนี้จะประสานความช่วยเหลือจากกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ได้ง่าย

สำหรับเครือข่ายอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการเรียกร้องให้ยกเลิกโรงไฟฟ้า คือ ส่วนที่ไม่ได้เป็นประเภทที่ 1 ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวเพราะได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการเคลื่อนไหว และไม่ได้เป็นประเภทที่ 2 ที่มีจิตสำนึกในการเคลื่อนไหวนั้นแต่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ตามที่วิเคราะห์ข้างต้น แต่ เป็นผู้ที่มาจากผู้ที่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของขบวนการแต่ถูกจำกัดบทบาทเพราะเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน ที่สำคัญได้แก่ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ 4 ภาค ดร.ธรณ์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ดร.ชวลิต วิทยานนท์ สื่อมวลชนที่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ฯ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น สพร. กฟผ. สภานายความแห่งประเทศไทย ซึ่ง

⁹³ พัทธนิสาณ ชุมพล,ม.ร.ว. , “เครือข่าย,” ใน คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย. เอก ตั้งทรัพย์วัฒนาและสิริพรรณ นกสวน, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า208-224.

กลุ่มคนเหล่านี้มีบทบาทของตนภายใต้สถาบันที่ตนสังกัดอยู่จึงไม่สามารถออกมาเคลื่อนไหวกับกลุ่มรักษ์ฯ กลุ่มรักษ์กฤษบุรี กลุ่มรักษ์ประจวบ ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง และไม่สามารถออกมาเคลื่อนไหวกลุ่มที่มีจิตสำนึกต่อผลกระทบจากโรงไฟฟ้าต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตของสังคม เช่นเดียวกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและต่างประเทศไทย องค์กรประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ องค์กรนักศึกษาได้ กลุ่มนี้ทำได้เพียงบางส่วน เช่น นักวิชาการมีแถลงการณ์เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาในเสียงส่วนนี้ หรือการเขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ เช่น นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน หรือสภาพนายความทำได้เพียงการให้การสนับสนุนทางด้านปัญหาข้อกฎหมายและสัญญาเสนอต่อสาธารณะและหน่วยงานรัฐบาลเท่านั้น หรือแม้กระทั่ง สพร. กฟผ. ซึ่งเป็นสมาคมแรงงานของพนักงาน กฟผ. ทำได้เพียงการนำเสนอข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวภายใน กฟผ. เช่น ให้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงนโยบายของ กฟผ. เกี่ยวกับกรณีโรงไฟฟ้าถ่านหิน เป็นต้น ศิลปิน สื่อมวลชน

ส่วนคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ของ วุฒิสภาและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่กลุ่มรักษ์ฯ และเครือข่ายเห็นว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ประเด็นปัญหาโรงไฟฟ้าเข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาล จึงอาจเป็นเรื่องไม่ยากที่จะทำให้รัฐบาลตัดสินใจรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มรักษ์ฯ โดยผ่านคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภาและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงถือได้ว่าหน่วยงานเหล่านี้ไม่ได้เป็นทรพยากรส่วนที่ Zald และ McCarthy ได้จำแนกไว้ทั้ง 3 ประเภท

โดยสรุปจะเห็นว่า ตามทฤษฎีการระดมทรพยากรของ Zald และ McCarthy แล้ว กลุ่มรักษ์ฯ อาศัยองค์กรการเคลื่อนไหวมาจากภายนอก ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1.ทรพยากรที่ได้มาจากผู้รับผลประโยชน์โดยตรง อันได้แก่ เครือข่ายในพื้นที่ เช่น กลุ่มรักษ์กฤษบุรีและกลุ่มรักษ์ประจวบและกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด 2.ทรพยากรจากผู้มีจิตสำนึกแต่ไม่มีโอกาสในการได้รับผลประโยชน์โดยตรง ได้แก่ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น ด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในและต่างประเทศ องค์กรประชาชนทั้งในและต่างประเทศ องค์กรนักศึกษา 3.ทรพยากรจากผู้เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวแต่ถูกจำกัดจากบทบาทของความเป็นสถาบัน ได้แก่ นักวิชาการในสถาบันต่าง ๆ สพร. กฟผ. สภาพนายความ ศิลปิน สื่อมวลชน โดยอาศัยการให้คำปรึกษาและประสานงานของกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตให้แก่กลุ่มรักษ์ฯ ต่อเครือข่ายต่าง ๆ ในลักษณะเครือข่ายแนวนอน